

vergadering **C105**
zittingsjaar 2023-2024

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening
en Energie

van 10 januari 2024

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneekhout aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de capaciteit van het elektriciteitsnet in West-Vlaanderen – 746 (2023-2024)	3
VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de herziening van de EU-richtlijn voor de energieprestaties van gebouwen en de impact voor het Vlaamse energierenovatiebeleid – 756 (2023-2024)	9
VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de aanbevelingen van het rapport 'Just Transition Scan' van Reset.Vlaanderen – 769 (2023-2024)	12

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneekhout aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de capaciteit van het elektriciteitsnet in West-Vlaanderen – 746 (2023-2024)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: Collega's, een heel goeie morgen. Welkom in onze commissie. Voor diegenen die ik nog niet gezien heb, van harte een gelukkig nieuwjaar gewenst. Heel veel verkiezingsgenot in 2024.

De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Voorzitter, minister, collega's, ook van mijnentwege de beste wensen voor 2024.

Mijn vraag is al begin vorige maand ingediend. Het is nu een maand later, maar ze lijkt mij nog altijd minstens even relevant. Het is natuurlijk schrikken als het er zwart op wit staat: uit een kaart die netbeheerder Elia vrijgaf met de resterende onthaalcapaciteit op het Belgische stroomnet, bleek dat zolang de nieuwe hoogspanningslijn Ventilus, waar we het hier in de commissie en u in de regering al over hebben gehad, er niet is, er in West-Vlaanderen geen ruimte meer is voor bijkomende windturbines, zonneparken, batterijparken of andere elektriciteitsproductiecentrales. Dat is natuurlijk boven op de bestaande projecten. Pas als de Ventilusnetversterking er ligt, is er weer ruimte om nieuwe projecten aan te sluiten boven op de projecten die nu al gepland zijn. In bepaalde gebieden worden ook zwaardere netaansluitingen voor bedrijven onmogelijk.

We hebben hier al uren gedebatteerd over Ventilus. Er zijn al heel veel, soms platpopulistische meningen over geuit. Nu staat het dus zwart op wit. Een aantal onder ons – en u was daarbij, minister, maar ook onze fractie is er altijd bij geweest – hebben gewaarschuwd dat het eeuwig vertragen van dit project een hoge kostprijs zou hebben, zowel op economisch als op ecologisch gebied.

Wanneer het om Ventilus ging, lag de klemtoon al te vaak puur op de aanlanding van de op zee opgewekte stroom. Een aantal partijen in de Vlaamse Regering zijn zelfs in een kramp geschoten toen minister Van der Straeten haar ambities inzake offshore opschreefde. Nu wordt heel duidelijk – wat we hier altijd hebben gezegd – dat de noodzaak aan versterking van het net in West-Vlaanderen veel verder gaat dan enkel het aan land krijgen van de elektriciteit die op zee wordt geproduceerd. Het gaat ook over zowel het versterken van de vraag naar stroom door verdergaande elektrificatie, als vanuit het oogpunt van productie waarbij vooral de vermazing van het elektriciteitsnet in West-Vlaanderen op de helling komt te staan.

We horen ook vaak in andere dossiers met grote bewoordingen spreken over het stilvallen van ons economisch weefsel door de stikstofproblematiek of klimaatdoelstellingen. Nu spreekt Elia echt over een effectieve stop, een rood gebied waarin geen nieuwe ontwikkelingen meer mogelijk zijn, niet alleen – ik herhaal het opnieuw – op het gebied van elektriciteitsproductie maar ook op het gebied van economische capaciteit en activiteit, doordat de versterking van het net in West-Vlaanderen veel te lang op zich laat wachten. We hebben hier heel lang voor gewaarschuwd. We waren hier heel bezorgd over.

Collega's, uiteraard verwondert het dan niet dat wij hier een aantal cruciale vragen over hebben.

Minister, bent u het eens met Elia dat bijkomende ontwikkelingen rond energieproductie in West-Vlaanderen niet meer mogelijk zijn? En idem dito voor economische ontwikkelingen die veel elektriciteit vergen?

Had dit aspect van Ventilus de voorbije jaren niet prominenter in de markt gezet moeten worden om draagvlak te creëren? Ik denk dat op dit moment heel veel actoren in West-Vlaanderen heel erg schrikken dat dit de impact is, omdat er heel veel fake news is verspreid rond Ventilus. Ze ontdekken nu wat de risico's zijn voor de West-Vlaamse economie en samenleving.

Erkent u dat er deze legislatuur te weinig stappen vooruit gezet zijn in het Ventilusproject?

Hoe wilt u die versnelling nu wel inzetten, hopelijk gedragen door de voltallige Vlaamse Regering?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega's, het Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan (GRUP) Ventilus heeft zes plandoelstellingen. Het realiseren van meer onthaalcapaciteit voor West-Vlaanderen is er één van. Versterking van de bevoorradingszekerheid van de regio Izegem, waar veel economische ontwikkelingen zijn gesitueerd die veel elektriciteit vragen, is ook een plandoelstelling.

Deze plandoelstellingen werden bij elke infomarkt over de startnota uitgelegd, zijn aan bod gekomen bij het proces dat werd gevoerd met de intendant bij besprekingen met de betrokken stakeholders en waren het onderwerp van de dubbelchecktechnologie zoals uitgevoerd door professor Westermann. Bovendien zijn alle plandoelstellingen opnieuw toegelicht tijdens het recente openbaar onderzoek. Ik ben van mening dat ik in het kader van dit GRUP niet meer had kunnen doen. Wat informatie, dubbelchecks, wetenschappelijk onderbouwd zijn betreft, denk ik dat ik alles op alles heb gezet om heel wat fake news te weerleggen. Er is immers altijd benadrukt dat het GRUP Ventilus in functie van meerdere plandoelstellingen werd opgemaakt.

Het klopt dat in de media de focus rond Ventilus vooral lag bij de vergunningen, elektromagnetische straling, bovengronds/ondergronds en vergoedingen. Die discussie moest zeker ook worden gevoerd en het is goed dat dat is gedaan en is uitgeklaard. Er zijn stralingsnormen opgemaakt. Alles is transparant en openbaar, zodat mensen dit kunnen consulteren. Maar ook heel belangrijk was natuurlijk de doelstelling om een sterk elektriciteitsnet uit te bouwen, zodat er zich geen bottleneck zou vormen voor productie of afname, wat nu dus het geval is. Ik heb dat ook steeds verdedigd en wil dit dossier daarom niet naar de Griekse kalenden sturen. Ik vind dat de politiek voort moet maken. In het begin is er natuurlijk tijd gespandeerd om voldoende informatie te geven om de ongerustheden die er zijn bij de bevolking, weg te nemen.

Ik vind dat we deze legislatuur veel energie hebben gestoken in dit moeilijke dossier en veel informatie hebben gegeven om de desinformatie te weerleggen. We hebben er veel energie ingestoken, maar dit moet soms bij moeilijke en complexe dossiers. Als je daarna de knoop kunt doorhakken en vooruitgaan, is dat goed.

Ik heb deze legislatuur vastgesteld dat er naar aanleiding van de participatie over de startnota heel veel vragen rond technologie en bezorgdheden inzake gezondheid zijn ontstaan. Deze vragen moesten worden beantwoord om het draagvlak voor dit dossier niet verloren te laten gaan. Bijkomend onderzoek was dus wel degelijk nodig en grondig onderzoek kost tijd. Ik heb hiervoor eerst een dubbelchecktechnologie laten uitvoeren, want daarover gingen ook allerlei verhalen rond. Vervolgens heb ik een intendant aangesteld. Na overleg met de burgemeesters zijn deze resultaten op vraag van deze burgemeesters nog eens nagekeken. Toen de knoop rond technologie werd doorgehakt, hebben het kabinet en mijn administratie verder kunnen werken aan het GRUP. Dit heeft

geleid tot een plenaire vergadering in mei en een voorlopige vaststelling begin juli van dit jaar. Op dit moment verwerkt mijn administratie de ongeveer 3500 bezwaarschriften die zijn binnengekomen in het kader van het openbaar onderzoek. Ik hoop het GRUP zo snel mogelijk definitief vast te stellen, zodra de administratie rond is met de bezwaren. Ik zou dit zelf nog als bevoegde minister willen doen.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Minister, ik dank u voor het antwoord.

Als ik het goed begrijp, zegt u dat u het zelf nog wilt doen als bevoegde minister. Ik ga er dan van uit dat het de absolute doelstelling is om het nog binnen deze regeerperiode te doen. Dat lijkt mij een zeer belangrijke doelstelling, goed dat u die hier meegeeft.

Mijn boodschap van vertraging was er niet een naar de administratie, naar Elia of naar u en uw kabinet. We hebben een aantal extra rondes van onderzoek gedaan. De eerste twee – en dat heb ik altijd gezegd – vond ik zelf nog verdedigbaar, maar op een bepaald moment is dat nog puur om politieke redenen gebeurd, omdat sommige collega's, vooral in het halfrond maar vooral in West-Vlaanderen zelf, niet durfden uit te leggen dat de wetenschap nu eenmaal de wetenschap is en dat het op een bepaald moment technologisch wel heel erg duidelijk was wat er moest gebeuren.

Mijn voornaamste oproep is dat ik hoop dat die spelletjes eindelijk mogen stoppen. Ik hoor de voorbije jaren bepaalde partijen heel fel roepen rond dit dossier en fel roepen rond andere dossiers en waarschuwen voor degrowthscenario's. Collega's, wat er in West-Vlaanderen op tafel ligt, is een degrowthscenario. Economische ontwikkeling die misschien wenselijk is, kan niet plaatsvinden, omdat er partijen zijn – en die zijn vandaag ook in deze commissie aanwezig – die de voorbije jaren niet de ruggengraat hadden om te durven zeggen, ook als dat electoraal wat moeilijker was, dat een bepaald dossier nodig is om de welvaart van Vlaanderen en van West-Vlaanderen te garanderen.

Ik kijk dus een beetje rond. Ik hoop dat er zich vandaag collega's aansluiten. Er waren andere collega's die vaak de roerganger waren in dit dossier maar hier vandaag blijkbaar niet durven op te duiken. Ik weet wat de andere fracties daarover zeggen. Mijn vraag gaat vooral naar hen en niet naar u, minister.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Ik wil me niet mengen in de West-Vlaamse politieke loopgraven, voor alle duidelijkheid, al deel ik de mening van de collega over het belang en de nood van Ventilus, niet alleen overigens voor de West-Vlaamse industrie, maar evengoed voor burgers en bedrijven in het hele land als het gaat over elektrificatie. We weten dat we dat nodig hebben, dat we die investeringen in het net nodig hebben en dat we die versterking nodig hebben.

Minister, mijn vraag is wat breder. Dit is natuurlijk één dossier waarin inderdaad heel wat is misgelopen en waarin heel wat spelletjes zijn gespeeld, maar we weten dat dit niet het laatste investeringsdossier is op het vlak van infrastructuur voor zowel transport als distributie van energie, elektriciteit in het bijzonder. We zullen bijzonder veel investeringen moeten doen in de toekomst, die cruciaal zijn. Alle stukjes zullen niet even maar bijzonder belangrijk zijn omdat het net nu eenmaal een geheel is dat in zijn geheel in evenwicht moet zijn om hernieuwbare energie te kunnen leveren, om te kunnen elektrificeren, om betaalbare energie op het net te kunnen zetten. We zullen die hele investering nodig hebben.

We hebben gisteren in deze commissie nog maar net gehoord dat het voor sluisen op de Dender twaalf jaar heeft geduurd vooraleer iemand de eerste vergunningsaanvraag heeft ingediend om er eentje van de zeven die men zou moeten doen, te kunnen aanleggen. Ik mag toch hopen – en dat is mijn vraag – dat de Vlaamse overheid, het Vlaamse Gewest – of het nu het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA) is of ik weet niet wie precies die bevoegdheid heeft – vandaag al aan het nadenken is over een globaal plaatje van waar er zal moeten worden vergund, al met bijvoorbeeld Fluvius en Elia in overleg is om na te gaan hoe die procedures vlot en correct kunnen verlopen en de plannen sluitend kunnen zijn. Want die ene vergunningsaanvraag die na twaalf jaar werd ingediend, bleek dan niet in orde te zijn en werd vernietigd door een rechtbank.

Ik hoop toch dat men een project van de omvang waar we hier voor staan wat elektrificatie, netversterking, uitbreiding van het net, aanpassing van het net betreft, globaal zal bekijken en er een globaal plan voor zal maken om het snel en efficiënt te kunnen doen. En er niet opnieuw ad hoc met de nodige incompetentie iedere keer opnieuw zal op springen en dan zeuren dat vergunningsprocedures lang duren. Wordt daarover nagedacht? Zo niet, is het dan niet dringend tijd om dat te gaan doen?

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Minister, u hebt hier al twee stemmen gehoord die grote fan zijn van het Ventilusproject en de nood onderschrijven om daar met gezwinde spoed verder aan te werken.

Alle uitlatingen over spelletjes en geroep en getier, het is eerlijk gezegd de laatste maanden redelijk rustig rond het dossier sinds de beslissing in de regering is genomen. Ik zou dus denken dat we op het juiste traject zitten. Ik hoop dat er geen stokken meer in de wielen worden gestoken.

Collega Vaneeckhout, ik voel me niet aangesproken door opmerkingen over degrowth en van alles. Ik hoop dat u een even grote voorstander zult zijn van andere investeringen die een positieve bijdrage aan de economie en aan het klimaat kunnen leveren, en niet alleen wanneer mevrouw Van der Straeten productie op de Noordzee bij plaatst, wat trouwens een zeer goede zaak is en onze volle steun heeft.

De vraag van de heer Tobback is pertinent, minister. De toekomst van ons energielandschap kan men ongeveer zien aankomen, op een zekere bandbreedte, en zal een aantal forse infrastructuurinvesteringen vergen.

Mijn vraag is een beetje anders. We zien het getouwtrek tussen Fluvius en de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) over de tarieven, over investeringsplannen. Het lijkt me nog niet helemaal duidelijk: in welke mate is een bepaalde netverzwaring nodig? Wat zal de impact zijn van de invoering of de activering van de flexibiliteitsmechanismen? Hoe zal de consument daarvan enerzijds kunnen profiteren, maar kan het anderzijds de kosten voor netverzwaring beperken? Daarmee wil ik niet zeggen dat we moeten degrowthen, mijnheer Vaneeckhout, op het distributienet, maar wel dat we de juiste capaciteit moeten bouwen en niet moeten overdimensioneren, want dat zou veel weggegooid geld zijn.

Dus onderschrijf ik de vraag van collega Tobback. Wat is het middellange-termijnplan om de investeringen in onze netwerkinfrastructuur op tijd op peil te kunnen krijgen, zodat we Nederlandse scenario's kunnen vermijden, waar niet alleen op het hoogspanningsnet maar vooral ook op het distributienet problemen beginnen op te duiken? Ik had begrepen dat in Vlaanderen de preciaire situatie

zich eerder op bepaalde plaatsen op het distributienet voordoet dan op het hoogspanningsnet. Graag uw inzichten daarover.

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Ik wil een bijkomende vraag stellen over het Ventilusnet, een beetje in dezelfde richting als wat de twee andere collega's zeggen. Ventilus is één zaak, maar iets anders is hoe het bij de bedrijven komt. Ik denk dat op dit moment de investeringen in het distributienet de grootste problemen vormen. Ik wil vragen hoe de planning hiervoor is en hoe het distributienet wordt versterkt.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (cd&v): Misschien eerst nog over de oorspronkelijke vraag en onderwerp. Ik denk dat iedereen de nood aan netversterking en van de hoogspanningslijnen in Vlaanderen onderschrijft. Ik vind het wel opmerkelijk hoe de collega's van Groen nogal selectief zijn in het beoordelen en appreciëren van vergunningsprocedures en bezwaren van burgers. Als het gaat over een project in het Antwerpse bijvoorbeeld, kan er niet genoeg belang worden gehecht aan de bezwaren van burgers. Als het gaat over een project in West-Vlaanderen over hoogspanning, kunnen diezelfde bezwaren van diezelfde burgers niet snel genoeg van de tafel worden geveegd. Ik vind het toch een opmerkelijk staaltje van hypocrisie. Maar goed, dit geheel terzijde.

Ik denk dat het onderwerp zelf heel belangrijk is. Ik denk dat iedereen hier het onderwerp van de versterking van het net als heel belangrijk omschrijft. Ik had ook begrepen dat de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) deze week een eigen advies heeft uitgebracht over de netversterking en over de financiering ervan, vooral op distributieniveau. Fluvius heeft een heel goede track record als het gaat over de uitbouw van het net. In Europa zijn er weinig netbeheerders te vinden met betere resultaten, maar de uitdagingen zijn daarom niet min.

Voorzitter, ik zou voorstellen om aan de hand van het advies van de SERV een moment te vinden om zowel de SERV als Fluvius als de VREG uit te nodigen. We staan voor een nieuwe tariefperiode. Zo kunnen we zowel over de uitrol van de netversterking op distributieniveau als over de financiering daarvan van gedachten te wisselen met zowel de SERV, Fluvius als de VREG.

De voorzitter: Collega Bothuyne, uw vraag is genoteerd. In de volgende regeling der werkzaamheden zullen we ze zeker agenderen.

Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Het is belangrijk dat er wordt samengewerkt en dat zowel Elia als Fluvius samenwerken en proactief investeren. Ventilus is sowieso een zeer belangrijk project, maar ook vele andere en kleinere projecten zijn noodzakelijk om het hele elektriciteitsnet te versterken.

Zoals jullie weten, hebben wij in het begin van de legislatuur aan Fluvius gevraagd om een langetermijn investeringsplan op te maken. Ze hebben dat ook gedaan. Het was ook de eerste keer. "Eindelijk", zou je kunnen zeggen. Het investeringsplan van Fluvius wordt goedgekeurd en opgevolgd door de VREG. Het plan is een mix van nieuwe investeringen in meer kavels maar ook in meer flexibiliteit. Ik moet er ook bij zeggen dat er in deze legislatuur zowel voor Elia als voor Fluvius verplichtingen ingevoerd zijn om publieke investeringsplannen op te maken en die ook te consulteren. Deze investeringsplannen zorgen ook voor een publiek debat. De goedkeuring door de VREG verzekert natuurlijk dat de

plannen ook adequaat zijn. Ik denk dat het goed is dat we daarmee zijn gestart en dat ze het hebben gedaan.

In verband met het globaal nadenken over de vergunning van netwerken: die procedures zijn er. Wat mij betreft, werken die procedures ook. Belangrijk voor Ventilus en voor de verdere netversterking in België is het project 'Boucle du Hainaut', de Waalse tegenhanger van Ventilus. Volgens onze laatste informatie heeft het project in Wallonië achterstand op Vlaanderen. Ik weet niet of zij in deze legislatuur nog een of andere knoop zullen doorhakken.

Ik denk dat we in dit dossier voldoende vooroverleg hebben gepleegd met alle informatie die we gegeven hebben. We hebben ook stralingsnormen gemaakt met geneesheren. Ik denk dat het goed is dat we dat allemaal hebben gedaan.

En zoals ik al heb gezegd, nadat we de 3500 bezwaren hebben bekeken met de administratie, wil ik het dossier zo snel mogelijk naar de regering brengen. Ik wil dit dossier echt nog naar het volgende stadium brengen.

Tot slot nog een algemene opmerking. Iets waar ik me de laatste maanden toch aan erger, is dat ik het niet gezond vind om een onderscheid te maken tussen Vlamingen. Of men nu West-Vlaming, Limburger of Antwerpenaar is, ik vind dat het moet stoppen. Het is ongezond. De laatste maanden is het net een sport geworden van de politiek en van een aantal politici en ministers om een onderscheid te maken. Stop er gewoon mee. Het is gewoon nefast. We zijn allemaal Vlamingen, er is één Vlaamse gemeenschap waar we met z'n allen voor moeten werken. *(Opmerkingen van Bruno Tobback)*

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, voor alle duidelijkheid, ik ben het met uw laatste boodschap eens. In dezen gaat het over een regionaal dossier, ik zal dus spreken over de impact voor de bedrijven in de regio rond het Ventilus-project. Het ligt in een bepaalde provincie, maar het gaat er inderdaad over dat de impact ervan veel breder en Vlaams en trouwens ook Belgisch zal zijn. We zijn ook allemaal Belgen, laat ons op die manier ook naar elkaar kijken, en naar Europeanen en zo verder. *(Opmerkingen van Willem-Frederik Schiltz, de voorzitter en de minister)*

Er zijn een paar dingen die ik afsluitend wil zeggen. Ik ben het er helemaal mee eens dat ook Boucle du Hainaut vooruitgang moet krijgen en dat dit dossier ook zeer belangrijk is voor de bevoorradingszekerheid van ons land en van onze regio.

Collega's, voor diegenen die het misschien ad hoc wat hebben opgevolgd, we hebben van in het begin gezegd dat we geen risico's mogen nemen met de gezondheid. Die stralingsnormen zijn van belang. Er moeten ook ruime compensaties zijn voor mensen die gedwongen zijn te verhuizen. Ja, zo maximaal mogelijk ondergronds en wat er technisch wetenschappelijk mogelijk is op dit moment. Maar wij hebben altijd aangeklaagd dat een aantal partijen hier, die vandaag zeggen dat wij selectief zijn, de voorbije jaren niet omwille van de bezwaren van de mensen maar omwille van eigen politiekstrategische redenen extra rondjes onderzoek hebben gevraagd en daardoor dit traject enorm hebben verzaamd.

Ik ben opmerkelijk en positief verrast dat de collega's van het Vlaams Belang zich vandaag niet meer expliciet verzetten tegen het Ventilusproject en dat ze zeggen dat het project er moet komen en snel moet komen. Ik heb de voorbije jaren andere dingen gehoord.

Ik hoor ook wat collega Bothuyne zegt. Voor alle duidelijkheid, alle bezwaren moeten grondig worden bekeken. Dat is ook wat de minister hier heeft aangekondigd en wat de komende maanden zal gebeuren. We zullen dat zeker doen.

Ik kan alleen maar vaststellen dat collega Dochy tot vandaag zegt dat hij niet gelooft in wat er voorligt en dat er iets anders moet gebeuren. Hij is nog altijd een fractiegenoot van u en hij spreekt ook namens uw fractie in het parlement. *(Opmerkingen van Robrecht Bothuyne)*

Hij mag uiteraard zijn eigen mening hebben, maar het zijn collega's zoals collega Dochy die de voorbije jaren zeer veel fake news hebben verspreid rond het dossier en die ervoor hebben gezorgd dat er inderdaad een risico op een degrowth-scenario is voor bedrijven in de West-Vlaamse regio rond het Ventilusproject en voor de ontsluiting van hernieuwbare energie. Ik heb begrepen dat het woord gebruiken in jullie richting zeer gevoelig ligt, maar ik zal het ook blijven doen .

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de herziening van de EU-richtlijn voor de energieprestaties van gebouwen en de impact voor het Vlaamse energierenovatiebeleid – 756 (2023-2024)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Voorzitter, minister, collega's, op het moment van schrijven van de vraag ging de Internationale Klimaatconferentie haar laatste dag in. Intussen zijn we wel een heel stuk verder. In de marge van de conferentie zijn de leden van het Europees Parlement en het Spaanse voorzitterschap van de Raad het eens geworden over plannen voor een make-over van ons woon- en bouwpatrimonium.

Het gaat over de herziening van de richtlijn Energieprestatie van Gebouwen (Energy Performance of Buildings Directive, EPBD), met als doel het energieverbruik in de bouwsector tegen 2030 aanzienlijk te verminderen en ervoor te zorgen dat alle gebouwen tegen 2050 klimaatneutraal zijn.

Vlaanderen kent hiervoor een grote uitdaging, omdat we aan het staartje bengelen. Onze woningen behoren tot de slechts geïsoleerde en de meest energieverslindende van Europa. Zeker in de sociale huisvesting liggen er nog heel wat taken om versneld te renoveren. Het is een debat dat we hier al vaker hebben gevoerd.

De herziening van de richtlijn energieprestatie van gebouwen verplicht ook de Vlaamse Regering om stappen te zetten rond energierenovaties. Er is nood aan een marshallplan voor energierenovatie met een focus op wie renovatie het minst kan betalen. Er zijn heel veel mensen die het niet kunnen betalen. 40 procent zou een renovatie van zijn woning niet kunnen financieren, zelfs niet met de huidige premies. Het is natuurlijk wel cruciaal om het klimaatbeleid sociaal en eerlijk te krijgen, want een lagere energiefactuur is meteen ook een bescherming tegen crisissen zoals die van de vorige jaren.

Minister, hoe gaat u aan de slag gaan met de herziening van de richtlijn Energieprestatie van Gebouwen?

Plant u nog een aanpassing aan het energierenovatiebeleid of in het kader van de opmaak van het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP)? Zo ja, wat?

Hoe gaat u samenwerken met uw collega-minister van Wonen om ervoor te zorgen dat het patrimonium sociale huisvesting versneld energiezuinig wordt? Ook daar zijn er nog grote uitdagingen.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Het compromis rond de herziening van de EPBD werd op 7 december vorig jaar bereikt. Begin dit jaar moet de richtlijn nog formeel worden goedgekeurd door de Raad en het Europees Parlement. De publicatie van de herziene richtlijn wordt verwacht in het tweede kwartaal van 2024. De herziene richtlijn moet worden omgezet tegen half 2026. Het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA) start dit jaar met een diepgaande analyse van de tekst en het opmaken van een plan van aanpak voor de omzetting.

Een aantal nieuwe maatregelen in het kader van renovatie in de EPBD bestaan al in Vlaanderen – ik wil onderstrepen dat Vlaanderen vooroploopt, misschien hoort u dat niet graag maar het is zo – en dienden net als voorbeeld voor de opname in de EPBD. Ons beleid heeft eigenlijk die richtlijn mee vormgegeven. De invoering van de renovatieverplichting op sleutelmomenten samen met een verstrengingspad is daar het beste voorbeeld van.

Ik wil ook verwijzen naar de artikels die in de krant zijn verschenen naar aanleiding van een aantal enquêtes. De renovatieverplichting voor huizen die energieverblindend zijn en een slechte EPC-waarde (energieprestatiecertificaat) hebben, heeft zijn effect gehad. Het is vooral een boodschap aan de collega's van het Vlaams Belang, die daar altijd zo fel over fulmineren. Die verplichting heeft een effect gehad op de waarde van die slecht geïsoleerde woningen. We zien dat veel meer mensen die woningen ook effectief willen kopen om vervolgens aan de slag te gaan om ze te isoleren en te renoveren met de vele premies die voorhanden zijn. Vergeet niet dat er deze legislatuur bijna 1 miljard euro gemobiliseerd is voor isolatie, samen met het ontzorgen.

Het VEKA is dus volop bezig met de richtlijn. Ik ga deze legislatuur geen aanpassingen meer doen. Ik vind het baanbrekend wat we deze legislatuur hebben gedaan. Er is ook een pad uitgestippeld voor de toekomst. Het VEKA zal allicht ook input geven aan de volgende regering om eventuele aanpassingen door te voeren. Ik ga zelf nu geen aanpassingen doorvoeren.

Ik heb deze legislatuur al voor meerdere onderwerpen in het kader van renovatie samengewerkt met collega-minister Diependaele, zoals de ontwikkeling van Mijn VerbouwPremie, met bijkomende ondersteuning voor de doelgroepen, waaronder woningen die verhuurd worden via sociale verhuurkantoren. In het Vlaams Energie- en Klimaatplan werd opgenomen dat samen met het agentschap Wonen in Vlaanderen en de woonmaatschappijen een klimaatactieplan richting 2050 zal worden vastgelegd. Voor de bouw en renovatie van sociale huurwoningen wordt in de begroting jaarlijks een investeringsvolume voorzien. Voor de periode 2023-2024 gaat het om 2,1 miljard euro.

Momenteel wordt in samenwerking met het VEKA en het Agentschap Wonen in Vlaanderen een concreet proefproject opgestart om tweehonderd elektrische boilers in sociale woningen te vervangen door warmtepompboilers. Het project voorziet ook in de opmaak van een handleiding om de plaatsing van warmtepompboilers achteraf te kunnen opschalen naar andere woonmaatschappijen.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister, deze vraag en ook de volgende vraag gaan gedeeltelijk over dezelfde materie. Deze vraag gaat over het Europese beleidskader dat zijn eerste stappen moet zetten. Het is goed dat het wordt voorbereid door het VEKA, zodat de volgende regering er meteen mee aan de slag kan gaan.

U zegt dat Vlaanderen vooroploopt omdat er een aantal maatregelen worden overgenomen. Ik vind het eigenlijk logisch. Ik vind het logisch dat als men een Europees kader maakt, men kijkt naar wat er leeft in de lidstaten en wat men kan opnemen. Een aantal Vlaamse maatregelen worden opgenomen, maar een heel aantal ook niet. Er zijn een aantal zaken die ook hier in Vlaanderen nog veel beter kunnen, maar daar ga ik zo dadelijk nog verder op in.

U verwijst ook naar de recente krantenartikelen. Wat er ook in staat, is dat wie huurt, armer wordt. Dat is natuurlijk een van de grote pijnpunten in het huidige renovatiebeleid, namelijk dat het vooral gericht is op wie al een woning heeft. De renovatiegolf – eigenlijk is het een rimpel in het water, want dat is het uiteindelijke effect – brengt niet veel teweeg en al helemaal niets bij de mensen die een woning huren. Daar zal zeker nog meer werk van moeten worden gemaakt. Ik hoop dat het VEKA ook daar rekening mee houdt en ook kijkt op welke manier we die huurmarkt kunnen aanzwengelen, want daar is nog heel veel werk aan de winkel.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Ik ga eigenlijk hetzelfde zeggen als wat ik op de volgende vraag ook zou zeggen, zodat ik het geen twee keer moet herhalen. Ik beloof dus dat ik straks, tenzij de minister provoceert, niet ga tussenkomen.

Ik wou toch even aansluiten bij dit punt. Ik wil toejuichen dat de minister voor één keer blij is met de normering die uit Europa komt en zelfs vindt dat Vlaanderen vooroploopt. Ik denk dat ze voor een stuk gelijk heeft. Maatregelen zoals de renovatieverplichting bij overdracht kunnen nuttig zijn en de normen liggen op dit moment vrij goed. De test voor Vlaanderen en de verantwoordelijkheid voor Vlaanderen ligt niet zozeer in de normen, maar in de uitvoering en de implementatie ervan en in het effect ervan op bijvoorbeeld de renovatiegraad. Renoveren in Vlaanderen is op dit moment, ondanks alle premies en ondersteuning, een vrij selectief gebeuren. Mensen die over de middelen beschikken, doen dat veel gemakkelijker. Een heel contingent van bewoners, huurders, zoals de collega terecht heeft opgemerkt, en evengoed heel wat oudere eigenaars van woningen, jonge gezinnen die geen leningscapaciteit bijkomend hebben, blijven vandaag – en vandaag is het letterlijk – in de kou staan. Die renovaties evolueren heel traag. We zitten nog altijd maar aan 1 procent, en we moeten aan 3 procent geraken als we hoop willen hebben om vooruit te willen gaan met onze klimaatdoelstellingen, met ons wooncomfort en met onze energie-efficiëntie.

Minister, normen zijn één ding, prestaties zijn een ander. Hoe gaat u er nu eindelijk in slagen om een aanzet te geven voor renovatiemogelijkheden voor mensen die daar vandaag niet in slagen, niet over de financiële marge beschikken en de eerstkomende tien jaar niet over die financiële marge zullen beschikken? Dat blijkt uit alle mogelijke studies, jaar na jaar opnieuw. Toch blijft de Vlaamse Regering alleen maar hangen in een systeem van premies en leningen, wetende dat dit gewoon voor minstens een derde van de bevolking, een derde van de eigenaars van huizen in Vlaanderen zelfs, geen oplossing is. Hoe langer hoe meer kan je zien, als er crepi aan de gevel hangt of niet, of het een gezin is met de nodige middelen of zonder. Je weet ook wie er in de kou zit en wie er een hoge energierekening heeft en wie vandaag naar zijn meter aan het kijken is en hoopt dat het snel weer warm wordt. Ik denk dat daar de verantwoordelijkheid van de Vlaamse Regering ligt en dat die verantwoordelijkheid vandaag veel te

weinig wordt genomen. Het valt voor heel veel Vlaamse burgers nadelig uit, in alle provincies, minister.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Ik dacht dat er misschien wat meer tussenkomsten zouden zijn.

Ik geef mee dat vorig jaar de maatregel voor huurwoningen een maatregel van collega Diependaele was om de indexering over te slaan bij een slecht EPC. Bovendien kunnen verhuurders ook een Mijn Verbouwpremie krijgen als ze renoveren om de factuur van de huurder naar beneden te halen.

Collega Tobback, ik denk dat we straks op mijn tussenkomst kunnen antwoorden bij de vraag van collega Aerts.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Voorzitter, als het goed is, ga ik meteen over naar mijn volgende vraag omdat ze naadloos op elkaar aansluiten.

De voorzitter: Prima.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de aanbevelingen van het rapport 'Just Transition Scan' van Reset.Vlaanderen – 769 (2023-2024)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Het Europese beleidskader is één, maar er is ook een analyse gemaakt door Reset.Vlaanderen. Reset.Vlaanderen is het platform van vakbonden, sociale organisaties, armoedeverenigingen en milieuorganisaties. Ze hebben een rapport gemaakt over het klimaatbeleid, en in welke mate het eerlijk is, of beter gezegd: in welke mate het oneerlijk is. Dat heet de 'Just Transition Scan'.

Ik was bij het debat en op de studiedag aanwezig. Dat was bijzonder interessant, maar tegelijkertijd kwamen daar ook verschillende zaken naar voren die al veel langer hier in het parlement worden aangehaald. Ook wat we daarnet bespraken kwam aan bod, namelijk dat de prikkels van de Vlaamse renovatiebeleid al te vaak onvoldoende zijn, maar ook dat het meeste gaat naar mensen die het financieel niet nodig hebben, of net dat de mensen die deze premies financieel het meest nodig hebben, deze mislopen.

Ze hebben een heel aantal aanbevelingen gemaakt vanuit dat oogpunt, namelijk het inzetten op een grotere differentiëring van de definitie van de inkomensgroepen, om zo meer hulp te kunnen bieden aan de groepen die het het meest nodig hebben. Voor de allerlaagste inkomensgroepen is een prefinanciering van 100 procent het enige werkende mechanisme.

Het tweede was om werk te maken van een echt progressief premiestelsel, om ervoor te zorgen dat de schaarse overheidsmiddelen efficiënt en effectief worden ingezet. De middelen moeten opnieuw gaan naar de huishoudens die het het

meest nodig hebben, en moeten daar zoveel mogelijk met automatische toewijzing werken.

Maar ze willen evengoed maximaal inzetten op grondige renovaties, en niet op stapsgewijze renovaties. Ze willen ervoor zorgen dat het energieprestatiecertificaat (EPC) niet alleen zorgt voor minder energieverbruik, maar dat het er ook voor zorgt dat we weggaan van het gasverbruik, en dat we dus koolstof-neutraal worden. Dat is vandaag niet het geval, want je kunt met een A-woning nog steeds perfect je woning met gas verwarmen. Daar moeten we tegen 2050 ook vanaf.

Hun vierde punt is een collectieve aanpak van renovaties.

Het vijfde is het meteen inzetten op ontzorging en een goede begeleiding bij renovaties. De mensen van de Gezinsbond waren daar ook aanwezig om al een preview te geven van hun resultaten. Daar bleek dat veel mensen het energie-huis nog steeds niet kennen. Hoe kunnen ze dan een beroep doen op begeleiding, als ze het zelfs nog niet kennen?

Een zesde aanbeveling was om de krachten te bundelen van alle instanties die renovatieadvies geven, zodat alle nodige ondersteuning en ontzorging wordt aangeboden. Alleen technische begeleiding blijkt niet voldoende te zijn, er is ook nood aan sociale ondersteuning.

Een zevende aanbeveling is investeren in renovatiekantoren die gespecialiseerd zijn in de begeleiding van kwetsbare eigenaar-bewoners en die ervoor zorgen dat er gepersonaliseerde begeleiding is.

Differentieer niet enkel op basis van inkomen, maar ook op basis van leeftijd. Collega Tobback verwees er ook naar. Mensen die al wat ouder zijn, hebben meer nood aan ontzorging, maar hebben ook nood aan andere oplossingen, net omdat ze al wat ouder zijn, en ze dus ook vaak niet meer in aanmerking komen voor leningen.

De laatste aanbeveling is natuurlijk om de regelgeving maximaal te vereenvoudigen, en rechten zoveel mogelijk automatisch toe te kennen.

Dat zijn een heel aantal aanbevelingen, minister. Ik ben er zeer benieuwd naar hoe u naar die aanbevelingen kijkt.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Wij hebben die aanbevelingen natuurlijk ook ontvangen, gelezen en geanalyseerd. Ik zal ze aanbeveling per aanbeveling overlopen, en ons antwoord erop geven.

Wat betreft de eerste aanbeveling, grotere differentiëring van inkomensgroepen, weet u dat we inzetten op drie inkomensgroepen, waarbij de laagste inkomens een substantieel hogere tussenkomst krijgen. Ook eigenaars van private huurwoningen die deze verhuren via een woonmaatschappij, hebben recht op deze hoogste premiebedragen.

Verder zit er in het stelsel ook een differentiatie wat betreft de maatregelen waarvoor een premie kan worden aangevraagd: de hoogste inkomens komen enkel in aanmerking voor energiebesparende investeringen, waarvoor forfaitaire premiebedragen zijn bepaald.

Sinds de lancering blijkt dat een groot aandeel van de aanvragen door de laagste inkomensgroep wordt ingediend.

Recent besliste de Vlaamse Regering, op initiatief van collega-minister Diependaele en mijzelf, om de hoge premiepercentages, die normaliter zouden stoppen, te verlengen. Het beschikbare budget wordt daarvoor in 2024 met 52 miljoen euro verhoogd naar ongeveer 340 miljoen euro.

Voor we de bestaande premies verder aanpassen, lijkt het me raadzaam om eerst het huidige premiestelsel, dat nog geen anderhalf jaar bestaat, te evalueren. Als je bestuurt, moet je ook altijd bijsturen, maar besturen betekent ook, als je iets invoert, dat je dat eerst evalueert. Het huidige premiestelsel bestaat nog geen anderhalf jaar. Ik denk dat het goed is om dat te evalueren, en op basis daarvan aanpassingen uit te werken. Dit zal, denk ik, voor een volgend regeerakkoord zijn.

Een prefinanciering van 100 procent is inderdaad net wat we met de noodkoopleningen aanbieden. Om het bereik ervan te vergroten ben ik afgestapt van het callsysteem, zodat OCMW's continu voorstellen kunnen indienen. Ik verhoogde recent ook de tussenkomst die de OCMW's krijgen voor de dossierbehandeling en -begeleiding van de ontleners, van 3000 euro tot 9000 euro. Daarmee hoop ik dat we de budgetten die voorzien zijn via die noodkoopleningen, die eigenlijk een volledige prefinanciering zijn voor die kwetsbare groep, te besteden aan hen die het nodig hebben.

De tweede aanbeveling – rond grondige renovaties – suggereert om meer in te zetten op grondige renovaties in de plaats van in stapsgewijze verbeteringen. U weet dat we de labelaanpassing stapsgewijs doen. Met de EPC-labelpremie motiveren wij diegenen die toch ineens naar een grondige renovatie willen gaan, door ze extra te ondersteunen. Deze premie heb ik ook inkomensafhankelijk gemaakt. De laagste inkomens krijgen vanaf dit jaar namelijk een verhoogde premie. Tevens is de hoogte van de premie afhankelijk van het gerealiseerde resultaat. De EPC-labeling zelf zal in het kader van de omzetting van vernieuwde richtlijn tegen het licht gehouden worden, in de loop van dit jaar.

De derde aanbeveling – de collectieve aanpak van renovaties – zit in het Lokaal Energie- en Klimaatpact (LEKP) van collega-minister Rutten. Het is destijds een keuze geweest om de collectieve aanpak van renovaties in het Lokaal Energie- en Klimaatpact te zetten. Ik ben het eens met die aanbeveling, maar voor uw vraag daaromtrent moet u bij collega Rutten zijn.

Ik kan u wel meegeven dat de premie voor de BENOvatiecoaches (beter renoveren) vandaag al wordt ingezet voor collectieve renovatieprojecten. Dit is belangrijk voor appartementsgebouwen, denk ik. Daarom is er ook ondersteuning voor de opmaak van renovatiemasterplannen. Sinds mei dienden al 45 verenigingen van mede-eigenaars een aanvraag in, waarvan er al 36 werden goedgekeurd, en de rest in behandeling is.

De vierde aanbeveling gaat over ontzorging en begeleiding. Wij ontzorgen meer dan ooit, en we doen dat via de energiehuizen. Ik denk dat zij de knowhow hebben om dat te doen. Zij begeleiden en ontzorgen de burgers bij hun renovaties. De werkingsbudgetten werden verhoogd. Zij krijgen veel meer centen voor die begeleiding. Zij voorzien ook begeleiding bij het plaatsen van zonnepanelen, en bij het onderhoud van de verwarming. Misschien zegt u dat de energiehuizen dat niet moeten doen, dat het beter door anderen kan gebeuren, maar ik denk dat het beter is om alles onder één dak te houden. We hebben ze daar budgettair enorm in ondersteund.

De vijfde aanbeveling vraagt om te zorgen voor een krachtenbundeling van alle instanties die renovatieadvies geven. Ik verwijs hiervoor naar de evolutie die de energiehuizen de afgelopen twee-drie jaar hebben doorgemaakt. Zij vormen de spil in het lokale aanbod aan renovatieadvies, en werken hiervoor vanuit een

coördinerende rol samen met heel wat actoren. Samen met collega Diependaele heb ik gezorgd voor die eengemaakte premie. Ik denk dat het belangrijk was om dat te doen.

De zesde aanbeveling – gepersonaliseerde begeleiding op maat – suggereert om te investeren in gespecialiseerde begeleiding op maat van kwetsbare personen. Nogmaals, zij zijn ook welkom bij de energiehuizen. Ook vandaag kan elke burger daar terecht voor advies en begeleiding. Ik denk niet dat we dat voor de kwetsbare personen bij de OCMW's moeten steken. Zij geven ook aan niet over de knowhow te beschikken. Ik denk dat dat goed zit bij de energiehuizen, maar als u daar een bepaald idee over hebt, hoor ik dat ook graag.

De zevende aanbeveling gaat over vereenvoudiging en automatisering. De vereenvoudiging van regelgeving in een complexe wereld is een permanent werkpunt. Daar moeten we altijd oog voor hebben. We hebben die energiescan, die heel laagdrempelig is, of de integratie van alle begeleiding in de Mijn Verbouw-Begeleiding. Maar ik geef toe dat dat een werkpunt is van lange adem.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister, ik ben eigenlijk wat teleurgesteld in uw antwoord, want ofwel hebt u de evaluatie doorverwezen naar de volgende regering, rond Mijn VerbouwPremie bijvoorbeeld, ofwel hebt u maatregelen opgesomd die al bestaan, en die dus ook geanalyseerd werden in deze scan van Reset.Vlaanderen.

Zij hebben net al die maatregelen die u hebt opgesomd geanalyseerd, en hun vaststelling is duidelijk. Ten eerste, mensen die het nodig hebben kunnen nog altijd geen renovatie betalen. Zij blijven nog altijd verstoken. Zij blijven nog altijd in de kou staan, letterlijk en figuurlijk. Ten tweede, er is nood aan meer begeleiding om die mensen daartoe te brengen en daar voldoende in te steunen. Drie, prefinanciering is noodzakelijk. En bij prefinanciering verwijst u dan naar het Noodkoopfonds, maar we weten dat heel wat OCMW's niet intekenen op het Noodkoopfonds. Het gevolg: als de lokale besturen daar niet op intekenen, en u woont toevallig in die gemeenten, dan blijft u ook verstoken van dat instrument. Dan wordt u daar niet mee geholpen. Dan heb je daar als inwoner niets aan, en word je dus verder met hoge energiefacturen geconfronteerd.

Er is een ander instrument, en ik wil daar een heel concrete vraag over stellen. Dat is de Mijn VerbouwLening. Die was aangekondigd als renteloos, en nadien is daar een rente op geplakt van 2,25 procent. Dat is een beslissing van de ministerraad, volgens mij, alleszins niet van dit parlement. Dat is dus een beslissing die u snel en op korte termijn kunt omdraaien. Waarom vraag ik dat expliciet? Omdat die opnieuw zou stijgen de komende maand.

Mijn vraag is heel concreet: stop die stijging, of meer nog: zorg dat die rente effectief weer op nul komt te staan, zodat de mensen die het het meest nodig hebben, de armste doelgroepen, echt kunnen genieten van een renteloze Mijn VerbouwLening. Dat zou hen al een klein stukje vooruithelpen. Dan kunt u op die manier toch al één ding doen, en niet alles doorschuiven naar de volgende Vlaamse Regering.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: U praat over begeleiding, maar u moet me zeggen waar u die wilt zetten. Die energiehuizen zijn meer dan ooit versterkt. Iedereen kan daar terecht. Wij hebben die noodkooptelingen. Wij hebben de OCMW's ook extra budget gegeven voor die begeleiding, want zij zitten aan de bron. Zij kennen het cliënteel. Er is meer dan ooit geld gemobiliseerd voor de renovaties.

We zien ook dat heel veel mensen bereid zijn om die energievervlindende woningen te kopen en te renoveren, dankzij die financiële ondersteuning.

U vindt waarschijnlijk dat mensen die werken, geen premies moeten krijgen. Wij verschillen daar van mening. Voor het overige: als u vindt dat het op een andere manier moet gebeuren, dan zullen we kijken wat de kiezer daarvan zegt. Het is dan aan de volgende regering. Dat zal niet meer lang duren, een vijftal maanden. Dan kennen we het resultaat, en dan zullen de partijen die het mandaat van de kiezer hebben gekregen, het regeerakkoord schrijven, en dan kunt u daarin schrijven wat u wilt.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Een klimaatbeleid, en een renovatiebeleid bij uitstek, hoort eerlijk en sociaal te zijn, en dat is het hier absoluut niet. *(Opmerkingen van Bruno Tobback)*

Zelfs die ene maatregel die snel kan worden doorgevoerd, namelijk die renovatieleeningen weer renteloos maken, iets wat u eigenlijk met een vingerknip kunt beslissen, zelfs dat weigert u. Een heel rapport over 'Just Transition' en waar het allemaal aan ontbreekt in uw Vlaams renovatieplan, een rapport dat uw renovatieplan gebrekkig en oneerlijk noemt, dat legt u gewoon naast u neer, en schuift u gewoon naar de volgende regering door. Ik vind dat zeer jammer, en vooral zeer pijnlijk voor de mensen die in de kou blijven staan.

De energiehuizen hebben nog altijd meer versterking nodig, en ze zijn zelfs ongekend. Als blijkt uit die Gezinsbarometer dat die energiehuizen nog steeds ongekend zijn, hoe wil men dan dat mensen meer renoveren? Dan verwijst u naar de kranten door te zeggen dat er opnieuw meer te renoveren woningen worden gekocht. Waarom is dat? Omdat de goed gerenoveerde woningen zo duur geworden zijn. Dat is uit noodzaak. Wie kan zo'n woning kopen? Diegene met voldoende middelen. Wie blijft er opnieuw in de kou staan? De mensen die moeten huren, of die niet de middelen hebben om die woning aan te pakken. Net daarom zullen we blijven pleiten voor een eerlijker klimaatbeleid, met de focus op diegenen die het het meest nodig hebben, want zij blijven vandaag het meest in de kou staan.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.